

INTRODUCCIÓ

Carles Sió i Roca. IREL – ISCR de Lleida

El ple municipal de la Paeria, Ajuntament de Lleida, va aprovar fa dos anys la Carta de la Ciutadania de Lleida, una eina de bona convivència que basa els drets, els deures i els compromisos dels ciutadans i ciutadanes en valors i principis i els sotmet a uns mecanismes de garantia. El més important, però, creiem que no és el contingut, el que diu la Carta esmentada. Volem dir: sí que és important que hom consideri com un deure de la ciutadania, per exemple, “respectar totes les persones i no discriminar-les per raó d’origen, ètnia, religió o gènere”, però molt més important, creiem, és el mateix concepte de “Carta de la Ciutadania”, una explicitació de drets i deures basada en valors i principis que s’assumeixen i es practiquen no per coerció o imperatiu legal ni tampoc per hàbits o costums més o menys tradicionals que coaccionen a fer les coses d’una determinada manera i justificar que “les coses sempre han estat o són així”.

L’important és que la Carta de la Ciutadania requereix unes actituds i unes conductes que són personals, lliures, reflexives i interioritzades, més enllà de les coercions legals o dels hàbits acrítics amb què, tan sovint, ens coaccionen a relacionar-nos d’una determinada manera, justificant-ho amb prejudicis, tòpics, picardia... De què serveix la Carta de la Ciutadania —es pregunten molts— si no ve imposada pel costum o per la llei? Doncs sí, ens dóna la mesura de la pròpia dignitat com a ciutadans i ciutadanes autònomes, que saben viure amb responsabilitat comunitària, convençuts del que significa el bé públic en les relacions entre persones que mútuament es reconeixen com a morals. Així doncs, de la mateixa manera que parlem del patrimoni cultural o artístic d’una ciutat, podem parlar també del seu patrimoni ètic, riquesa intangible, però absolutament real.

Les tradicions religioses i espirituals a Lleida

Doncs bé, de la mateixa manera que una ciutat té diferents estils arquitectònics que formen el seu patrimoni cultural, també té diferents estils religiosos que poden formar part del seu patrimoni ètic. D'aquí ve el fet de situar aquests estils en un mapa de les religions i creences. Allò que és absolut, infinit en l'espai i en el temps, sagrat, intocable, inefable i que s'ha expressat en diversitat de modulacions, se situa en un espai i en un temps concrets. I es configura i relaciona entre si, en un espai i un temps comuns, l'espai i el temps de la ciutat. I això és el que queda reflectit al mapa.

I per què parlem tant d'ètica, de religió? L'ètica, com a reflexió i acció responsable de la persona lliure que actua segons principis, té una antiguitat de 2.500 anys, semblant a les més antigues tradicions religioses i espirituals presents avui dia. El problema és fonamentar, reflexionant amb valentia, en què consisteix la “vida bona o bona vida” possible per a l'ésser humà. La qüestió és: oi que les diferents tradicions religioses no són només creences i ritus, sinó que també fonamenten pràctiques morals? Hi ha, però, uns principis comuns, una ètica comuna a totes les tradicions religioses? Aquests principis comuns, si hi són, units en la diversitat, lliurement assumits i interioritzats, amb la potència de l'espiritualitat, serien la palanca vers una nova ètica mundial.

A Chicago, el 1993, es va celebrar el segon Parlament Mundial de les Religions. Amb més de 6.500 representants, 45 religions van signar un manifest que porta per títol *Principis d'una ètica mundial*. Van afirmar l'anomenada Regla d'Or com a principi universal explícit en totes les grans i diferents tradicions religioses: “No facis als altres allò que no vulguis que et facin a tu”, o “Fes als altres allò que vulguis que et facin ells”.

Diu el manifest: “Declarem [...] que hem de tractar els altres com volem que ens tractin a nosaltres. Ens comprometem a respectar la vida i la dignitat humana, la individualitat i la diferència, de manera que sense excepció qualsevol persona rebi un tracte humà.

Cal que ens exercitem en la paciència i en l'acceptació. Hem de ser capaços de perdonar, aprenent del passat, però sense cedir mai a la memòria de l'odi. En obrir el nostre cor als altres, hem d'enterrar les mesquines querelles de manera que portem a la pràctica una cultura de la solidaritat.”

“El que en la Declaració Universal del Drets Humans, feta per les Nacions Unides el 1948, es proclamava solemnement en l'àmbit del dret, això mateix volem ratificar i aprofundir des de l'àmbit de l'ètica. Per ètica mundial no entenem una nova ideologia, així com tampoc entenem una religió unitària més enllà de les religions existents ni, molt menys, el predomini d'una religió sobre les altres. Per ètica mundial entenem un consens bàsic sobre una sèrie de valors vinculants, criteris inamovibles i actituds bàsiques personals. Sense un consens ètic de principi, qualsevol comunitat es veu, tard o d'hora, amenaçada pel caos o la dictadura, i els individus, per l'angoixa”, diu el manifest.

Com moltes persones, creiem que aquest principi ètic bàsic sustentador i criteri de l'acció vertaderament humana, omnipresent en totes les tradicions espirituals, no es troba només en la raó ni en un sentiment, sinó en un valor o en una virtut, perquè els valors i les virtuts són més que raons o sentiments. Aquest principi ètic podria ser el valor de la compassió, la virtut de la tendresa, l'hàbit de l'acolliment, i aquí és on rau la dignitat humana, l'espurna de l'absolut. I, important, la ciutat pot ser educadora en aquests valors! L'Assemblea Municipal de les Religions de Lleida en pot ser un exemple.

I el manifest conclou: “Apel·lem a tots els habitants d'aquest planeta: la nostra Terra no pot canviar cap a millor sense que abans canviï la mentalitat de l'individu. Advoquem per un canvi de consciència individual i col·lectiva, per un despertar de les nostres forces espirituals mitjançant la reflexió, la meditació, la pregària i el pensament

positiu, per la conversió del cor. Convidem tots els éssers humans, religiosos o no, a fer el mateix!”.

Els principals dirigents de les 45 tradicions religioses i espirituals, les més importants del món i de la història, van signar aquest document. Potser no totes les que avui tenen representació a la ciutat de Lleida hi eren, però de ben segur que aquest mapa de les religions a Lleida ens farà present com totes intenten plasmar els principis d'aquesta declaració a la nostra ciutat, mirant per una riquesa de patrimoni ètic i ciutadà que confirmi que, contemplant-ho, la vida dels homes i de les dones té el sentit que dóna el fet de contemplar, a partir de moltes maneres, la bondat, la bellesa i la veritat.

Com la complexitat de la ciència mèdica ha obligat que moltes decisions problemàtiques s'escapin de criteris estrictament mèdics, situació que ha donat lloc a una “bioètica”, que es concreta en uns principis màxims que serveixen de criteris concrets d'acció no elaborats només amb criteris mèdics, potser també avui la densa interpenetració de religions, costums i cultures en una mateix espai ciutadà haurà d'originar una “teoètica”, que, segons uns principis màxims, de vegades elaborats no només des de les teologies, ens facilitin les decisions a problemes de conflictes de valors amb què de vegades ens trobem. Aquest mapa segurament servirà, entre d'altres coses, per a això.